

SÅDAN BEGYNDTE DET

(Forhistorien til Lokalhistorisk Forening og Arkivet)

Den 30 august 1983 holdt Lumby Sogns Lokalhistoriske forening stiftende generalforsamling. Formålet med foreningen var at fungere som støtteforening for et lokalhistorisk arkiv (det var en betingelse for at få økonomisk støtte fra Odense kommune. Arkivet blev oprettet året efter, og det kan således fejre 10-års jubilæum i år, men der er en lang og til tider temmelig dramatisk forhistorie, som kort skal ridses op her. Da det blev bestemt, at Lumby kommune skulle indlemmes i Odense kommune 1. april 1970, vedtog Lumby sogneråd, at der skulle sættes penge af til udgivelse af en sognehistorie, og der blev nedsat et udvalg, som skulle arbejde med at samle stof, først og fremmest ved at få ældre mennesker fra alle dele af sognet til at fortælle erindringer fra gamle dage. Beretningerne blev nedskrevet og opbevares nu i lokalhistorisk arkiv.

Da kommunesammenlægningen trådte i kraft, blev de arkivalier, som Odense kommune havde brug for, flyttet til rådhuset i Odense. Det drejede sig først og fremmest om helt aktuelle sager.

Derefter kom personale fra Landsarkivet for Fyn og gennemgik Lumby kommunes arkiv og tog de sager med, som rettelig hørte hjemme på Landsarkivet. Tilbage var en ret stor mængde arkivalier, som hverken Odense kommune

eller Landsarkivet var interesseret i. De blev opbevaret i et arkivrum på 1. sal over det tidligere kommunekontor, og rummet med indhold blev overladt til det lokalhistoriske udvalg, som sognerådet havde nedsat. Og så begyndte det spændende arbejde med at gennemgå de mange papirer.

Der var meget, som ikke havde nogen interesse; det blev samlet i en stor bunke på gulvet for senere at blive destrueret. Men der var også mange sager, som i høj grad havde lokalhistorisk interesse. Jeg husker f.eks. papirer fra sidste århundrede, hvoraf det fremgik, at man med mellerum foranstaltede regulær klapjagt i hele sognet for at finde og udvise vagabonder, som ikke hørte til her. Der var mange andre interessante papirer, som foreløbig blev samlet i bunkerer på to borde i arkivrummet.

En dag, mens udvalget endnu ikke havde afsluttet gennemgangen af arkivalierne, kom Hans Knage og jeg og låste os ind i arkivrummet for at fortsætte sorteringen. Stor var vores forbløffelse, da vi så, at alt var væk. Ikke blot de kasserede papirer, som havde ligget i en bunke på gulvet, men også alt det, vi omhyggeligt havde sorteret fra og lagt i pæne bunker på bordene, og alt det, som endnu ikke var gennemgået. I stedet var alle hylder i rummet fyldt med arkivsager fra magistratens 3. afdeling.

Vi var mildest talt forbløffede, og den første tanke var selvfølgelig: Hvor er alle vores arkivalier. Vi fik fat i skolens pedel, som godt havde set en lastbil komme og læsse en hel mængde kasser af, men han havde ikke hæftet sig nærmere ved det, da lastbilen kom fra kommunen. På vej ud mødte vi Edvind Witved (senere rådmand) og spurgte ham, om han kendte noget til sagen. Det viste sig, at han kendte særdeles meget til den! Han var på det tidspunkt ansat af kommunen med den opgave at finde ledig arkivplads til kommunens svulmende arkiver, og nu havde han altså fundet frem til Lumbys gamle kommunearkiv og fundet et rum, som han fandt velegnet. Der lå ganske vist dynger af gamle papirer, dels på gulvet, dels på borde og hylder, men de blev uden videre fjernet. Da vi spurgte, hvad der var blevet af sagerne, fik vi det nedslående svar, at de var kørt på lossepladsen på Stige Ø. Det var altså starten på lokalhistorisk arkiv i Lumby.

Arkivrummet i 1984

Nu stod udvalget uden arkivrum og uden arkivalier - ikke den bedste begyndelse på et lokalhistorisk arbejde. Der var ikke andet at gøre end at starte forfra. Det gjaldt om at finde egnede lokaler i stedet for det beslaglagte arkivrum, og her faldt tanken meget hurtigt på det tidligere sygekasselokale i den gamle skole. Det var som skabt til et lokalhistorisk arkiv, ikke mindst fordi Lumby kommunus store brandsikre boksrums lå lige på den anden side af indgangen.

Der var bare den hage ved det, at Lumby skole brugte lokalet som klasseværelse og boksrumsrummet som depotrum, og i de år, hvor skolen var ved at sprænge alle rammer (før Søhussskolen blev bygget), kunne der selvfølgelig ikke være tale om at få lokalet overladt

Efterhåndcn som eleverne overflyttedes til den nye Søhus- skole, dalede elevtallet på Lumby skole, og til sidst kom den længe ventede dag, hvor skolen mente at kunne undvære både klasserum og boksrum.

Lokalhistorisk udvalg forhandlede derefter med Oden- se kommune og Centralbibliotekets lokalhistoriske afde- ling og fik løfte om økonomisk støtte til etablering af arkivet på betingelse af, at der eksisterede en støtte- forening, så man havde en vis garanti for, at arbejdet ville fortsætte, selv om udvalget faldt fra.

En overgang drøftedes det at lave et fælles arkiv for Lumby, Næsby og Allesø-Næsbyhoved Broby. Flere histori- kere mente, at de enkelte sogne var alt for små områder til at kunne skabe et forsvarligt lokalhistorisk arkiv, men tanken mødte stor modstand og strandede bl.a. på spørgsmålet om, hvor arkivet skulle ligge.

Resultatet blev altså, at hvert sogn fik sit eget ar- kiv, og det var sikkert en rigtig afgørelse. Det er tvivlsomt, om de mange værdifulde papirer og billeder, som arkivet i årenes løb har fået, var blevet afleveret, hvis de skulle have været afleveret til Næsby eller Allesø.

I 1983 stiftedes som sagt Lumby Sogns Lokalhistoriske Forening, og året efter den 17. november åbnede Lokalhi- torisk Arkiv. Til den festlige indvielse, som blev holdt i beboerhuset, var mødt repræsentanter fra kommunen, Cen- tralbibliotekets lokalhistoriske afdeling og Landsarkivet, samt mange lokale interesserede. Flere medbragte gaver til arkivet. Den værdifuldeste var nok den, som lands-

Arkivleder Sv. Ingemann Rasmussen taler ved arkivets indvielse 17.11.1984. Aksel Jørgensen og Prip lytter.

Rådmand Søren Møller ønsker formanden Werner Sørensen held og lykke med arkivet.

arkivar Anne Rising kom med. Det var tre bøger, som

pastor Urban Hansen (sognepræst i Lumby fra 1884-1903) havde skrevet. De er håndskrevne, og i dem gennemgår han hele sognet hus for hus og giver en skildring af samtlige beboere, nogle ganske kortfattede, kun med deres data, andre mere udførlige og nogle med små fotografier af de pågældende personer. Det er en skat, som ikke ret mange sogne ejer, og den bliver flittigt benyttet under arkivets arbejde med at registrere gamle billeder fra sognet, En munter episode indtraf ved indvielsen, da en af gæsterne kom med sin gave til arkivet: nogle gamle protokoller fra forrige århundrede, som bestemt ville have pyntet på arkivets hylder. Det blev der imidlertid ikke noget af, for landsarkivaren lagde straks sin klamme hånd på dem: De hørte hjemme i Landsarkivet og ikke i et lokalhistorisk arkiv!

Sådan var starten på Lumby Sogns Lokalhistoriske Arkiv.

Det, som fra sognerådets side var tænkt som en helt konkret opgave, nemlig udarbejdelse af en sognehistorie, blev i stedet til en permanent institution, som løbende samler og arkiverer bidrag til sognets historie.

Selve sognehistorien kommer nok til at vente på sig.

Det er en både stor og vanskelig opgave, der stiller krav til både sagkundskab og økonomi. Derfor er arkivets bestyrelse også indstillet på i første omgang at udgive mindre skrifter om specielle emner og epoker i sognets historie.

Chr.V.Prip